

MERA SORUNU ÇÖZÜLMELİ

Denizli **Damızlık Koyun Keçi Yetiştiricileri Birliği** Başkanı Kadir Özdemir, küçükbaş havan besicilerinin, koyun ve keçilerini otlatacak mera bulamadığını, orman müdürlüğü tarafından kesilen cezalar yüzünden hayvan varlığının her geçen yıl azaldığını söyledi.

Birlik binasında Denizli Yörükleri Derneği Başkanı Yaşar Celal Ceylan ile birlikte açıklama yapan Başkan Özdemir, "Denizli büyükşehir olduktan sonra mera alanları hazineye devir edildi. Orman bölge müdürlüğü tarafından birçok alana da fidan dikimi yapıldı. Bölgeler çobanlara kapatıldı. Otlak bulamayan çobanlarımız artık koyun keçi yetiştirmekten ne yazık ki vaz geçmeye başladı. 2012 yılında 2 bin 680 besicimize ait 307 bin 777 koyun keçiye destek verirken, geçen yıl 2 bin 421 besicimize ait 246 bin 122 koyun keçiye destek verdik. Mera alanlarını kaybetmeye devam edersek, orman müdürlükleri fidan diktikleri bölgelerde güncelleme yapmalı. 20 yıl önce dikilen fidanlar hala haritalarda genç orman olarak görülüyor. Ağaçlara zarar veriyor gerekçesiyle keçilerimiz koyunlarımız ormana sokulmuyor. Halbuki koyun keçi ormanlık alanlardaki yabancı otları yiyerek temizliyor. Orman yangınlarıyla mücadelede destek veriyor. Ormanın içinde

sürekli çobanlar olacağı içinde olası yangınlara ilk müdahaleyi yaparak yangının büyümesini önüyor. Çobanlar adeta ormanlara gözcülük bekçilik yapıyor" dedi

MERALARIMIZI GERİ VERİN

Mera alanlarının her geçen yıl azaldığını, orman bölge müdürlüğü tarafından dikilen ama tutmayan fidanların yerine inatla defalarca yeni fidan dikimi yapılarak çobanların hareket alanının azaltıldığına dikkat çeken Başkan Özdemir, "Ülkemizde ne yazık ki işler çoban-

lar açısından iyiye gitmiyor. Meralar yok olurken her geçen yıl ormana girişlerde yasaklanıyor. Giren çobanlara da ormana hiçbir zararı olmasa da binlerce TL para cezaları kesiliyor. Bu yüzden üye sayımızda, hayvan varlığımızda her geçen yıl azalıyor. Bunların yanında 1941 yılında kabul edilen Çiftçi Malları Koruma Kanunu hala geçerli. Kanun maddesi içinde bir madde de bacak parası alınır ibaresi var. Çobanın elinde 100 koyun keçisi varsa bunu dörtle çarpıp çobandan alınan parayla köy bekçi-

lerinin paraları ödeniyor. Buda çobanlarımız için büyük maliyet demek. Biz bu korumanın ilçe belediyeleri tarafından zabıta aracılığıyla çobanlara yük getirilmeden yapılmasını istiyoruz" dedi.

YÖRÜKLERİ RAHAT BIRAKIN

Türklerin yörük olduğunu, bunu da gururla her yerde söylediklerini belirten Denizli Yörükleri Derneği Başkanı Yaşar Celal Ceylan'da "Yörük- lük kültürü bizim öz kültürümüz yüz yıllardır insanlarımız hayvanlarıyla göçer hayatı yaşıyor. Bu insanların göçlerinde kullandığı haritalarda yaklaşık 900 yıllık geçmişe sahip. Yörüklerin dağlarda konaklayacağı yerler, geçiş yapacağı yerler, babadan dededen kalma bilinir. Hal böyleyken bazı mahalle muhtarları yörüklerin bölgelerinden geçişlerine izin vermemek için elinden geleni yapıyor. Bazı muhtar- larda ot parası altında yörüklerden para istiyor. Bu kabul edilemez. Yörükleri asla dağlardan indirmemeliyiz. Dağlar Yörüklerin obasıdır. Yörükleri dağdan indirirseniz yerine kötü niyetliler yerleşir" dedi. HABER MERKEZİ

YAYLAYA ÇIKAN YETİŞTİRİCİLERE GÜNEŞ PANELİ DAĞITILDI

Damızlık **Koyun Keçi Yetiştiricileri Birliği**, Göçerlere Bir Umut Aydınlik Projesi kapsamında yetiştiricilere güneş paneli dağıttı. Güneş paneli dağıtım törenine Vali Ömer Toraman da katıldı. Programda, yetiştiricilere 409 adet güneş paneli dağıtıldı. **Damızlık Koyun Keçi Yetiştiricileri Birliği** Başkanı Turan Saldırcıer, konuşmasında yetiştiricilerin tüm sorunlarını çözmek için çok çalıştıklarını belirterek; " Tokat İli **Damızlık Koyun Keçi Yetiştiricileri Birliği** olarak görevimiz, ilimizin en ücra köşesindeki bir yetiştiricimizin dahi sorununu tespit ederek çözüm üretmek ve haklarını savunma mücadelesi vermektir. H.2

YAYLAYA ÇIKAN YETİŞTİRİCİLERE GÜNEŞ PANELİ DAĞITILDI

Damızlık Koyun Keçi Yetiştiricileri Birliği, Göçerlere Bir Umut Aydınlık Projesi kapsamında yetiştiricilere güneş paneli dağıttı.

Güneş paneli dağıtım törenine Vali Ömer Toraman da katıldı. Programda, yetiştiricilere 409 adet güneş paneli dağıtıldı. **Damızlık Koyun Keçi Yetiştiricileri Birliği** Başkanı Turan Saldırcıer, konuşmasında yetiştiricilerin tüm sorunlarını çözmek için çok çalıştıklarını belirterek; " Tokat İli **Damızlık Koyun Keçi Yetiştiricileri Birliği** olarak görevimiz, ilimizin en ucra köşesindeki bir yetiştiricimizin dahi sorununu tespit ederek çözüm üretmek ve haklarını savunma mücadelesi vermektir. Yağmur, çamur, kar, kış demeden, hayatın bütün zorluklarına rağmen ülkeye katma değer üreten yetiştiricilerimizin, emeklerinin karşılığını almaları için gece gündüz seferber oluyoruz. Yetiştiricilerimizin karşılaştıkları sorunların tamamını biliyor ve hepsine çözüm üretiyoruz. Ürettiğimiz çözümler, çoğu zaman maddi imkanlarımızın yetersizliğinden dolayı sonuca ulaşmakta gecikiyor. Fakat maddi imkanlarımızın yetersizliği bizi hiçbir zaman bu zorlu yoldan geri çeviremedi. Çözüm için bütün destekleme kurumlarının yollarını aşındırdık" dedi.

BUGÜN PROJELERİMİZİN MEYVESİNİ ALMAYA BAŞLADIĞIMIZ GÜNDÜR.

Tokat'ta yaylaya çıkan yetiştirici sayısının bin 200 civarında olduğunu ifade eden Saldırcıer şunları söyledi; "Bugün dağıtımını gerçekleştireceğimiz Güneş Panelleri sayesinde yılın en az 7 aylık dönemini yaylada bütün zorluklara rağmen ülkemize katma değer üreten yetiştiricilerimiz, en azından yemeklerini ışık altında yiyebilecek, telefonlarını şarj edebilecek ve hatta televizyon seyredebilecekler. İlimizde yaylaya çıkan yetiştirici sayımız bin 200 civarında. Bugün dağıtımını gerçekleştireceğimiz Güneş Panelleri ise 409 tane. Belki bugün yaylaya çıkan yetiştiricilerimizin tamamına güneş paneli

veremiyoruz ama onların da alabilmeleri için çabamız devam edecek. Yakın zamanda 250 civarı Güneş Paneli dağıtımımız yine olacak. Hatta bir Güneş Paneli projemiz de onaylanmış olup, bütçe ayrıldığı takdirde onun da dağıtımını yapılacak. Yaylaya çıkan yetiştiricilerimizden güneş paneli almayan kalmayacak. Bir diğer onaylanan Yaylalarda Barınak Projemiz ile Soybis ve Islah programına kayıtlı yetiştiricilerimize yaylalarda kullanabilecekleri çadır dağıtımını yapacağız. Uzun yıllardır beklediğimiz bir diğer projemiz olan Koyun Keçi Banyo Havuzu Projemizin yapımına bu yıl içerisinde başlanacaktır. Bu yıl Birliğimize yatan para 37 Obin lira. Damızlık Koç Teke Üretim Tesisinin maliyeti ise 1 milyon lira. Bu tesisin 250 bin liralık kısmı Tarım Bakanlığı tarafından, 400 bin liralık kısmı da Valiliğimiz tarafından karşılanacaktır. Geri kalan ise birliğimiz tarafından karşılanacaktır. Projelerimizi hayata geçirebilmemiz için ve devamlılığının sağlanabilmesi için para gerekiyor. Bu yıl güncelleme döneminde yetiştiricilerimizden hizmet bedeli almamız gerekecek. Yetiştiricilerimiz için gösterdiğimiz çabalarımız ve projelerimiz bu kadar açıkken, Birliğimizi ve beraberliğimizi bozmaya çalışanlara itibar etmeyiniz. Bizler, her zaman yetiştiricilerimizin yanında olduk ve bundan sonra

da olmaya devam edeceğiz"

Birlik Başkanı Turan Saldırcıer'in konuşmasından sonra yetiştiricilere hitap etmek üzere kürsüye çıkan Vali Ömer Toraman, Tokat'ın tarım alanında Türkiye'nin önde gelen şehirlerinden biri olduğunu belirterek; "Şehrimiz gerek tarımsal üretimde gerekse hayvansal üretimde gerçekten çok başarılı bir konumda. Bu da tabii ki sizlerin sayesinde mümkün oluyor. Hepinizin bildiği gibi memleketimizin üretmeye ihtiyacı var. Bunun için de çok çalışmamız lazım. Bildiğimiz işi çok iyi yapmamız lazım. Ülkemizde ve şehrimizde büyükbaş ve **küçükbaş hayvan** sayısında azalma yok artış var. Bu artış da kademe kademe yükselerek gidiyor. Bu anlamda da hep birlikte gayret göstermemiz lazım. Bugünkü yapılan hizmet de sizler için, bizler için, memleketimiz için. Yetiştiricilik yapmak için yaylalara çıkan çiftçilerimizin mağdur olmaması için, bugün burada toplam 409 adet güneş paneli dağıtıldı. Ben bu projede emeği geçen herkese çok teşekkür ediyorum. Bu başarıyı kutluyorum. Yetiştiricilerimize de hayırlı uğurlu olsun dileklerimi iletiyorum" dedi.

Yapılan konuşmalardan sonra programa katılan yetiştiricilere güneş panelleri dağıtıldı ve panellerin kullanımlarıyla ilgili eğitim verildi.

Hayvancıya küpeleme uyarısı

Yenişehir Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürü Hakan Aranmaz, yetiştiricileri hayvanları küpeletme konusunda duyarlı olmaya çağırdı.

Yenişehir Gıda Tarım ve Hayvancılık
Müdürü Hakan Aranmaz

HARUN SAK/YENİŞEHİR
Gıda Tarım ve Hayvancılık
Müdürlüğü'ne getirilen hayvanların küpelenmesi çalışmasını ücretsiz gerçekleştireceklerini belirten Aranmaz, damızlık hayvan yetiştiricileri birliklerinin ise kendi üyelerinin hayvanlarını küpelemeyi sürdüreceklarını kaydetti. Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı'nın yönetmeliği gereği büyükbaş hayvanlara küpe takılması işinin 15 Mayıs'tan itibaren Tarım Müdürlüklerine devredildiğini vurgulayan Aranmaz, "Bunun yanında koyun ve keçilerden oluşan **küçükbaş hayvanları**

küpeleme çalışmasını müdürlük olarak biz yürütüyoruz. Hayvan yetiştiricilerimizin küçükbaş ve büyükbaş hayvanlarını zamanında küpeletmesini istiyoruz" dedi. Küpe taktırılmayan hayvanlar için hayvancılık desteklemelerinden yararlanamadığını, hayvanların sevk ve satışının yapılamadığını ifade eden Aranmaz, "Küçükbaş ve büyükbaş hayvanların 3 aylıkten küpelenmesi gerekiyor. Küpesiz 3 aylıktan daha büyük hayvanların tespit edilmesi durumunda idari para cezası kesiliyor. Küpesiz hayvan en yakın mezbahaya götürülüp kes-

tiriliyor ve bir hastalığı olup olmadığı test ediliyor. Test sonucu hayvanda bir hastalık saptanırsa, hayvan imha ediliyor. Hastalık bulgusuna ulaşılmazsa, hayvanın eti yetiştiriciye teslim ediliyor" diye konuştu. **Küçükbaş hayvanların** özellikle kuzuların küpeletilmekten kaçınıldığını ifade eden Aranmaz, sözlerini şöyle sürdürdü: "Hayvan kilo kaybeder ya da kulağında açılan deliğe sıcak günlerde sinekler üşüşür gibi gereksiz kaygılarla küpe taktırmaktan kaçınıyor. Bu kaygıların hiçbir geçerliliği olmadığını anlatmaya çalışıyoruz."

Hayvan hastalıkları ile sıkı mücadele

Samsun Vali Yardımcısı Hakan Kubalı, "Hayvanlardan insanlara geçen hastalıkların önlenmesi için tedbirler alınırken, tespiti halinde İl Sağlık Müdürlüğü ve ilgili diğer kurumlarla ortak çalışma yürütülüyor" dedi

SAMSUN Vali Yardımcısı Hakan Kubalı, hayvanlardan insanlara geçen hastalıklarla ilgili sıkı bir şekilde mücadele edildiğini belirterek, ilgili kurumlarla ortaklaşa çalışmalar içerisinde olduklarını kaydetti.

İNSAN HAYATI İÇİN ÖNEMLİ

Gıda güvenliğinin, hayvan sağlığının güvence altına alındığında mümkün olabildiğini ve bu nedenle hayvan sağlığının, insan hayatı için önemli olduğunu dile getiren Kubalı, "Hayvansal ürünlerin insan beslemesindeki önemi, hayvan ve hayvansal ürünlerden insanlara geçen hastalıklar ve hastalıklar sebebi ile ihracat imkanlarının kaybolması hayvan hastalıkları ile mücadelenin önemini ortaya koymaktadır. İlimizde Hayvan Sağlığı çalışmalarında görev alan kamuda 125 veteriner hekim ile 83 veteriner sağlık teknisyeni ve müdürlüğümüz de-

netiminde özel muayenehane hizmeti veren 129 veteriner kliniği bulunuyor" diye konuştu.

RİSKE KARŞI MÜCADELE

Hayvan sayıları ile ilgili bilgi veren Kubalı, "İlimizde 53 bin büyükbaş işletmesinde 405 bin sığır ve manda mevcut. İlimizde bulunan 3 bin 600 küçükbaş işletmesinde 244 bin koyun ve keçi bulunuyor. Mevcut 3 bin 600 küçükbaş işletmesi hastalık, aşılama, destek kontrolleri, tanımlama işlemleri gibi sebeplerle yılda en az 3-4 defa ziyaret edilmekte ve **küçükbaş hayvanlara** yaklaşık 150 bin aşı yapılıyor. Kuduz hastalığına karşı

sahipli ve sahipsiz yaklaşık 20 bin kedi ve köpek aşılanıyor. İlimizde bulunan 232 ticari kanatlı işletmesinde de gerekli önlemler alınıyor. Özetle, gerekli tüm aşılara uygulanmakta ve hastalık riskine karşı mücadele ediliyor" ifadelerini kullandı.

Üreten köylü için "Mera Projesi"

Muğla Büyükşehir Belediyesi Milas ve Köyceğiz ilçesinde 907 dönüm arazide mera ıslahı yaparak hayvancılıkla uğraşan vatandaşların hizmetine sundu. Muğla Büyükşehir Belediyesi hayvancılıkla uğraşan vatandaşlar için Milas İlçesi Bahçeburun Mahalle'si 150 dekar, Kızılcayıkık Mahallesi'nde 60 dekar, Kuru Mahallesi'nde 385 dekar, Köyceğiz İlçesi Döğüşbelen Mahallesi'nde 312 dekar toplamda 907 dekarlık alanda mera rehabilitasyon çalışması yaparak vatandaşların hizmetine sundu. Büyükşehir uzman ekipleri tarafından yapılan ön etüt ve incelemeler sonrası 907 dekar alanda yabancı ot mücadelesi, hayvan refahı için sanat yapıları (kaşınma kazığı, sıvat, gölgelik, tuzluk, kontrollü girişler ve çıkışlar için kapı) yapılması, mera etrafının çit sistemi ile çevrilmesi, münavebeli otlama programının uygulanması ve gerekli yerlerde elektro şoklu çit sisteminin kurulması gibi uygulamalar yapıldı.

Muğla Büyükşehir Belediye Başkanı Dr. Osman Gürün Türkiye'nin tarımda, hayvancılıkta söz sahibi illerinden biri olan Muğla'da Büyükşehir olarak üreten çiftçinin yanında olduklarını söyledi ve ıslah edilen mera

alanları ile kırsal kalkınmaya ve sürdürülebilir hayvancılığa destek olduklarını belirtti. Muğla Büyükşehir Belediye Başkanı Dr. Osman Gürün; "Eşsiz ve doğal güzellikleri, verimli toprakları, birbirinden değerli 13 ilçesi ile Muğlamız turizmde, tarımda söz sahibi illerden. Muğlamızı kırsal ve kıyısal olarak ikiye ayırabiliriz. Kıyısal Muğla turizmle iç içe, kırsal Muğla'mızda yaylaları, seraları, tarım arazileri, arıcıları, hayvancılıkla uğraşan vatandaşlarımızla ekonomiye büyük katkı sağlıyor. Büyükşehir Belediyesi olarak tarımda izlenen yanlış politikalar nedeni ile üretimin zayıfladığı, birçok üründe ithalata muhtaç olduğumuz bu dönemde kırsalda yaşayan, tarım ve hayvancılıkla uğraşan vatandaşlarımıza destek olmak için proje ve hizmetler hayata geçirdik. Toprak, sulama suyu, yaprak analiz laboratuvarları, Alım garantili çiçek üretimi, yem bitkisi, fidan desteği, sulama kanalları yapımı ve onarımı, meyve, sebze kurutma merkezi ve mera ıslah alanları projesi. Mera projesi ile büyükbaş ve küçükbaş hayvancılıkta girdi maliyetlerinin düşürülmesi, hayvansal üretim seviyesinin artırılması, sürdürülebilir hayvancılığın ve kırsal kalkınmanın da

desteklenmesini amaçlıyoruz. Islah edilen, teknik özellikleri ile hayvanların ihtiyaçlarına cevap veren 907 dekar alan hayvancılıkla uğraşan vatandaşlarımızın gerek süt, gerekse et üretiminde verimini arttıracak, kaba yem ihtiyaçlarını karşılayacak." dedi. (İHA)

Yeni Hayvan Pazarı 11 Haziran'da açılıyor

FATİH BATTAR

Çorum Belediyesi tarafından İskilip yoluna yapılan Yeni Hayvan Pazarı 11 Haziran'da açılıyor.

Çorum Esnaf ve Sanatkarlar Odası(ÇESOB) Başkanı Recep Gür Yeni Hayvan Pazarı'nın 11 Haziran'da

hizmete gireceğini açıkladı.

Eski Hayvan Pazarı yetersiz kalmasından dolayı İskilip Köprüalanı köyü mevkiinde bulunan 115 dönüm alan üzerine kurulan Yeni Hayvan Pazarı'nın Türkiye'deki en modern hayvan pazarlarından birisi olduğunu belirten Gür, bu proje ile birlikte

Yeni Hayvan Pazarı'nın 11 Haziran'da açılacağı açıklandı.

Çorum'un bölgesinde hayvancılık alanında da söz sahibi olacağını söyledi. 3 bin büyükbaş ve 3 bin küçükbaş kapasiteli olacak hayvan pazarında 100 küçükbaş hayvan indirme rampası, 140 büyükbaş hayvan indirme rampası, kapalı ve açık padoklar, giriş çıkış kontrol binaları, sosyal tesisler gibi birimler ile 260 araçlık da otopark yeri olacağını belirten Gür, yeni hayvan pazarı projesinin hazırlanmasında emeği geçen herkese ayrı ayrı teşekkür etti.

Doğu Anadolu'da yaylalar artık daha güvenli ve huzurlu

Doğu Anadolu Bölgesi'nde güvenlik güçlerinin terör örgütü PKK'ya karşı başarılı operasyonlarıyla terörden temizlenen yaylaların besicilerin hizmetine sunulması, hayvancılığın yeniden canlanmasını sağlayacak.

▲ **Küçükbaş hayvan** yetiştiriciliğinde önemli yere sahip Van, Muş, Bitlis ve Hakkari'de terör saldırıları yüzünden çıkılmasına izin verilmeyen yayla ve meraların hizmete açılmasıyla besiciler, bu alanları kullanmaya başladı. Güvenlik güçlerinin başarılı operasyonlarının ardından güvenli hale getirilen yaylalara kavuşan

besiciler, kıl çadırlarını kurdu. Yayla yasağının kalkmasının bölgede hayvancılığın tekrar canlanmasını sağlaması bekleniyor.

"HAYVANCILIKTA İYİ YERLERE GELECEĞİZ"

Van Gıda, Tarım ve

Hayvancılık İl Müdürü İbrahim Görentaş, yayla yasağının hayvancılığı olumsuz etkilediğini kaydederek, şunları söyledi:

"Geçen yıl yaylalarımız besicilerimize kapalıydı. Bu durum besicilerimizin zor şartlarda hayvancılığı sürdürmesine yol açtı. Bu yıl mera ve yaylaların kullanıma açılmasıyla hayvancılığın daha illeri bir noktaya geçilmesi ve büyümesine yol açacak. Bakanlığımızın da teşvikleriyle hayvancılıkta iyi bir yere geleceğimizi bekliyoruz. Otluk peynirin kalitesi yaylalardaki bitki çeşitliliğinden kaynaklanıyor. Dolayısıyla yaylaların kullanılması başta otlu peynir olmak üzere süt ürünlerinin de kalitesine önemli oranda yansıtacaktır."

Akın'dan STK'lara ve Basına İftar

Malatya İli **Damızlık Koyun Keçi Yetiştiricileri Birliği**
Başkanı İhsan Akın tarafından STK temsilcileri ve basın
mensuplarına iftar programı düzenlendi.>>7

Akın'dan STK'lara ve Basına İftar

Malatya İli **Damızlık Koyun Keçi Yetiştiricileri Birliği** Başkanı İhsan Akın tarafından STK temsilcileri ve basın mensuplarına iftar programı düzenledi

RAHİME GÜL ERBAŞ

Malatya İli **Damızlık Koyun ve Keçi Yetiştiricileri Birliği** Başkanı İhsan Akın Birlik binasında iftar programı düzenledi. Düzenlenen programa basınla ilgili dernek başkanları, basın yayın kuruluşu temsilcileri ile basın mensupları katıldı. Burada konuşan Birlik Başkanı Akın şunları dile getirdi: "Geleneksel hale getirdiğimiz bu iftarımızda bütün Müslümanların öncelikle Ramazan'ı şeriflerini kutluyorum. Bu mübarek aylarda yapılması gelen işlerin başında küskünlerin barışması gerekir. Dargınların buluşması gerekir. Bu Mübarek ayda yapılması gereken çalışmalarla ilgili fitre, zekât gibi yapılması gereken özel ibadetler vardır. Burada yapılması gereken özellikle de fakirlerin gözetilmesidir. Bize de genel anlamda kendi işimiz ile alakalı tarım ve hayvancılık noktasında Malatya'mız da yaklaşık 11 yıldır çalışma yapıyoruz. Bu çalışmalarımız-

da da Türkiye'de örnek gösterilecek birçok çalışmalarımızı da Malatya'mıza kazandırdık. Bu çalışmalarımız arasında da en son koyun yıkama banyolukları ile alakalı çalışma yaptık. Bazı ilçelerimizde yetiştiricilerimiz bunu kullanmaya başladılar. Bunları her ilçedeki yetiştiricilerimi-

ze ulaştırmaya gayret edeceğiz. Damızlıklar ile ilgili çalışmalarımız da sürüyor. İnşallah bayramdan sonra damızlıklar ile ilgili Malatya'mıza, ekonomimize damızlık hayvanları da kazandıracacağız. Ülkedeki tarım ve hayvancılık olmadan gıda ve su olmadan hiçbir canlının yaşayama-

yacağını her zaman ifade ediyoruz. Bizler çalışacağız işimize bakacağız birileri laf üretecek birileri iş üretecek. Bizlere bu çalışmalarımızdan dolayı tekrar destek veren bütün arkadaşlara, kurum kuruluş temsilcilerine, yetiştirici, üretici ve gazetecilere teşekkür ediyorum."

Çobanların iftarı da sahurı da merada

■ Türkiye'de kü-
çükbaş hayvancılı-
ğın merkezlerin-
den Şanlıurfa'da
çobanlar, ramazan
ayında iftar ve sa-
hurlarını sürülerin-
in başında mera-
larda yapıyor.
Şanlıurfa'da hava-
ların ısınmasının
ardından birçok
besici, koyunlarını
daha iyi gelişmele-
ri için özellikle se-
rin olan akşam va-
kitlerinde otlatma-
ya çalışıyor. ■ 15

Çobanların iftari da sahurda merada

Küçükbaş hayvancılığın merkezlerinden Şanlıurfa'da çobanlar, ramazan ayında iftar ve sahurlarını evlerinden uzakta, merada hayvanlarının başında yapıyor.

Türkiye'de küçükbaş hayvancılığın merkezlerinden Şanlıurfa'da çobanlar, ramazan ayında iftar ve sahurlarını sürülerinin başında meralarda yapıyor.

Şanlıurfa'da havaların ısınmasından birçok besici, koyunlarını daha iyi gelişmeleri için özellikle serin olan akşam vakitlerinde olatmaya çalışıyor.

Siverek ilçesine yaklaşık 45 kilometre mesafedeki 1919 rakımlı Karacadağ bölgesinde güneşin etkisini kaybetmesiyle hayvanlarını meralara çıkararak çobanlar, ramazan ayının yazaya denk gelmesi dolayısıyla iftar ve

sahurda genellikle dağ başında bir araya geliyor.

İkinci namazının ardından yola koyulan ve zorlu bir yolculuğun ardından hayvanları otlatacakları yerlere ulaşan çobanlar, eşek sırtında taşıdıkları yiyeceklerini odun ateşinde pişirip, ezanın okunmasıyla oruçlarını açıyor.

Yemeklerini genelde yüksek noktalarda yiyen çobanlar, açık ve temiz havada keyifli vakit geçiriyor. İftarın ardından çay içip bir süre dinlenen çobanlar, sonrasında ise hayvanlarıyla ilgilenip sahura kadar uyumaya çalışıyor. Sahuru da aynı yöntemlerle yapan çobanlar,

otlamaları için koyunları kaldırıp, ertesi gün sabah saatlerinde sulama ve sağım için evin yolunu tutuyor. Çobanlardan 35 yaşındaki Mehmet Tekin, yıllardır bu işi yaptığını söyleyen Tekin, son yıllarda ramazan ayının yaz aylarına denk geldiğine işaret ederek, bundan dolayı evde sahur ve iftar yaptığı günleri neredeyse unuttuğunu söyledi.

Tekin, tüm zorluklara rağmen, ibadetlerini yapabildikleri için huzurlu olduklarını ifade ederek, şöyle konuştu:

"Çobanlık ramazan ayında biraz zor oluyor, özellikle yaz mevsimine denk geldiği

dönemlerde daha da zor oluyor ama yine de ibadetimizi yapmak için gayret ediyoruz. İftar saatine yakın 3 ya da 4 çoban bir araya geliyoruz ama fazla kalabalık olmamaya dikkat ediyoruz ki koyunlarımız iç içe girmesin, gece onları ayırmak zor oluyor. Beraber iftarımızı yapıyoruz ardından çayımızı içip sohbet ediyoruz. Gece uyumak zor tabii, evdeki rahatlığı bulamazsınız ama zamanı geçirmeye çalışıyoruz. Sahurda da önce çayımızı demliyoruz, ardından yemeklerimizi hazırlayıp, el fenerlerinin ışığında çoban arkadaşlarla beraber yiyoruz. Sahurun ardından zaten uyumuyoruz, en fazla dinlenmek için yarım saatlik bir mola verebiliyoruz çünkü tekrar koyunları kaldırıp otlatmamız gerekiyor. Sabah hava ısınmadan sağım ve sulama için eve gidiyoruz. O sürede biz dinleniyoruz, başka çobanlar işi devralıyor. Akşama doğru tekrardan iş bize kalıyor. Her gün böyle devam ediyor."

"Burada arkadaşlarla olmak daha güzel"

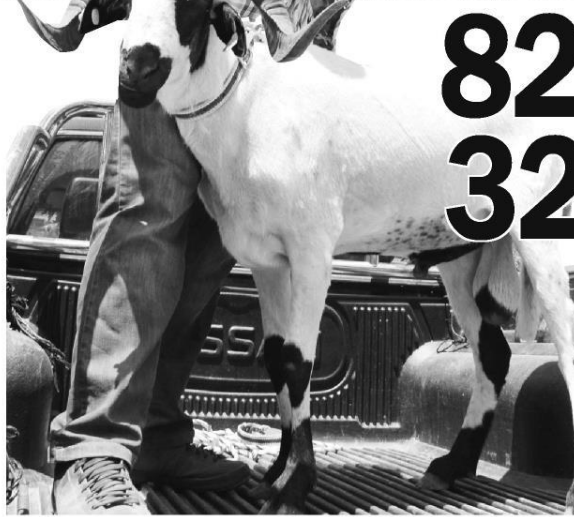
Çobanlardan 23 yaşındaki Ahmet Tekin de bu işin ancak hayvanları sevmeye yapılabileceğini dile getirerek, sıcak havada çalışmanın orucu zorlaştırdığını ifade etti. Tüm bunlara rağmen iftara doğru merada oruç açmanın keyifli ve odun ateşinde demledikleri çayın çok lezzetli olduğunu söyledi. AA

328 küçükbaş dağıtıldı

İzmir Büyükşehir
Belediyesi, Tire'de
10'u kadın 82 üretici-
ye 328 hayvan
dağıtımını yaptı

'KIRSAL Kesimde Gelir Getirici
Faaliyetlerin Desteklenmesi'
projesi kapsamında 328 küçük-
baş hayvan, üreticilere düzenle-
nen törenle verildi. ■ 8'de

82 üreticiye 328 hayvan

İzmir Büyükşehir Belediyesi, kırsal kesimi destekleme projesi kapsamında, üreticilere **küçükbaş hayvan** dağıtımını sürdürüyor. Büyükşehir bu kez, Tire'de 10'u kadın 82 üreticiye 328 hayvan dağıttı

Yerel üreticiye ve kırsala yönelik projeler üreten İzmir Büyükşehir Belediyesi, çiftçi ve köylüsüne sağladığı desteklerle bölgede tarımsal çeşitliliği zenginleştirmeye devam ediyor. 'Kırsal Kesimde Gelir Getirici Faaliyetlerin Desteklenmesi' projesi kapsamında 328 **küçükbaş hayvan** daha, yetiştiricilik eğitimlerini tamamlayan üreticilere dağıtıldı. Tire ilçesine bağlı Büyükdere, Büyükkömürcü, Cambazlı, Çobanköy, Eğridere, Hisarlık, Işıklar, Kireli, Musalar, Sarılar ve Yenisehir köylerinden 10'u kadın 82 çiftçi, çekilen kuralardan ardından yeni çecim kapıları olacak küçük baş hayvanları teslim aldı.

Kırsala bereket gelsin diye

Kura çekim törenine katılan İzmir Büyükşehir Belediyesi Genel Sekreter Yardım-

cısı Aysel Özkan, 'Köyden kente göçü önlemek, çiftçi ve köylümüzü ekonomik olarak güçlendirmek ve tarımsal üretimi çeşitlendirmek amacıyla köylerimizde **küçükbaş hayvan** yetiştiriciliğini desteklemeye devam edeceğiz. Kuzulanımız çiftçi ve üreticimize bolluk, köylerimize de bereket getirsin' diye konuştu.

En şanslı kura

İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin **küçükbaş hayvan** desteğinden faydalanan 53 yaşındaki üretici Murat Toparlak ise sahipleneceği **küçükbaş hayvanları** belirleyen kura çekiminde bir hayli şanslıydı. Her üretici 4 hayvan hakkına sahipken, Toparlak'a düşen koyunlardan biri yeni yavrulaşmış ve üç yavru dünyaya getirmişti. Kurada çıkan üçüz annesi koyunla birlikte toplam 7 koyun sahibi olduğunu belirten şanslı üretici, 'Çok çok

mutluyum. Şimdi eşime müjdeyi verdim. Bizlere ve köylümüze Çobanköy'e bu desteği sağlayan Aziz Kocaoglu'na çok teşekkür ediyorum' diyerek mutluluğunu dile getirdi.

Umut sürüsü büyüyor

Kırsalda ve dağ köylerinde **küçükbaş hayvanlığı** desteklemek amacıyla 2015 yılında hayata geçirilen proje kapsamında Bayındır, Bergama, Beydağ, Karaburun, Kınık, Kiraz, Menderes, Odemiş, Seferihisar, Selçuk, Tire ve Urla ilçelerinde 2.113 üreticiye toplam 8202 **küçükbaş hayvan** dağıtan İzmir Büyükşehir Belediyesi, ekonomik olarak dezavantajlı köylerde alternatif gelir kaynaklarını desteklemeye ve yaygınlaştırmaya devam ediyor. Halkın 'umut sürüsü' adını verdiği **küçükbaş hayvanların** sayısı, yeni doğumlarla birlikte 11 bini aştı. ■ **Pelin Atmaca**

Çiftçinin Yemle İmtihanı

Tarım, son dönemlerde **risk ve belirsizliklerin** en fazla olduğu, **kârın ise en düşük** olduğu sektörlerin başında geliyor. Hayvancılık tarafında ise bu durum çok daha fazla hissediliyor. Son aylarda kurdaki dalgalanmaya paralel olarak hammaddesinin nereye yarınsın ithal edildiği kesif yem fiyatlarında ciddi bir artış söz konusu.

Büyükbaş ve küçükbaş hayvancılık tarafından kanatlı sektöre kadar tüm üreticiler yem fiyatlarındaki artıştan ve piyasadaki istikrarsızlıktan oldukça tedirgin.

Yılbaşından bu yana yem fiyatlarında ciddi artışlardan yakınan üreticilerden aldığımız birkaç kısa mesaj, bu kaygılan daha somut şekilde ortaya koyuyor.

Yumurta sektöründe faaliyet gösteren bir üreticimiz şöyle diyor: "Kanatlı yeminin 2018 yılı başında **1.15 TL/kg** fiyatı varken,

bugünlerde ithal gelen yağlı tohumlar yani soya küspesi ve ayçiçeği tohumu küspesi fiyatları son 4 ay içerisinde ciddi bir artış gösterdi. Bunun üzerine **kur artışı ve bitmek üzere olan mısır stoklarımız** (mısır 1.100 TL/ton) da eklenince kendi yemini yapanlar için **yem maliyeti 1.75 TL/kg** oldu. Ocak'tan bu yana yem fiyatları yüzde 52 arttı. **Yumurta üreticileri çok ciddi sıkıntı içerisinde.** Toptan yumurta fiyatımız 26 kuruş seviyesinde..."

Bir diğer mesaj **büyükbaş süt üretimi** yapan bir çiftçimizden: "1 Ocak 2018'de kilogramını 1.19 TL'ye aldığım 23 protein süt yemi önceki gün gelen zamlı 1.59 TL oldu. **Artış oranı yüzde 33.5 seviyesinde.** Üreticinin çiğ süt satış fiyatı ise aynı seviyede duruyor. Hatta sanayici, primdeki artıştan dolayı üreticiden aldığı çiğ süt fiyatını 5 kuruş geriye çekmeye çalışıyor..."

Çiftçimizin mesajı devam ediyor: "TMO devreye girerek yem sektörü için 200 bin ton vergisiz mısır ithalatı için ihaleye girdi. Bu hamle ile mısır fiyatları gerileyecektir. Arpa ve buğdayda yeni hasat ile birlikte fiyatlar aşağıya geriledi. Sadece fiyatı artan **soya küspesi**, onun da tonu 525 dolar seviyesinde. Fiyatı artan hammaddelerin yem içindeki oranı ile fiyat artışı arasında büyük fark var. Yem sanayicileri yüzde 30'un üzerinde zam yapmalarının gerekçelerini hammadde bazında açıklayabilirler mi? Çiğ süt fiyatlarında olduğu gibi **ulusal yem konseyi** kurulsun ve fiyatlar sabitlense, nasıl olur, ne derler?"

Küçükbaş hayvancılık tarafında üretim yapan bir diğer üreticimiz ise gönderdiği mesajda Ocak ayında 53 TL olan kuzu büyütme yeminin Mayıs ayı itibariyle 68 TL'ye çıktığını belirterek yılbaşından bu yana yüzde 28'lik bir zamlı karşılaştıklarını söylüyor.

Yine toklu besi yeminin Ocak'ta 51 TL seviyelerinden Mayıs'ta 67 TL'ye kadar yükseldiğini belirten üreticimiz yılbaşından bu yana artışın yüzde 32'yi bulduğunu kaydediyor.

Konuyu somutlaştırmak adına sadece birkaç mesajı sizinle paylaşmak istedik.

Şimdi gelin **Türkiye Yem Sanayicileri Birliği Başkanı Ülkü Karakuş**'un paylaştığı rakamlar üzerinden Türkiye'deki karma yem sektörünün genel bir görünümüne bakalım...

2017 yılı itibariyle Türkiye'de yaklaşık **25 milyon ton yem üretimi** gerçekleşmiş.

Bunun 13 milyon tonluk kısmı büyükbaş ve **küçükbaş hayvancılığın**, 9-10 milyonluk kısmı ise kanatlı sektörünün yem ihtiyacını karşılıyor.

Bir de kendi yemini yapan üreticilerin yaklaşık 2 milyon tonluk bir üretimi söz konusu.

Gelelim için **en hassas ve hatta kırılabilir tarafına.**

Bu söz konusu üretimi gerçekleştirmek adına Türkiye, 2017 yılında 12 milyon tonu aşkın yem hammaddesi ithal etti.

Soya, ayçiçek, DDGS ve yem katkı maddeleri gibi birçok üründe büyük oranda ithalata bağımlı durumdayız.

Ve bu ithalata **3,7 milyar dolar** gibi çok ciddi bir miktarda para ödedik.

Raporlara göre Türkiye'nin her yıl ortalama ithal yem hammadde ihtiyacı 500-600 bin ton civarında artıyor.

Mayıs ayı sonu itibariyle söz konusu hammadde fiyatlarındaki artışın yüzde 40-45 civarında olduğunu belirten Ülkü Karakuş, Ocak ayı başında 3,74 olan Dolar/TL seviyesinin bugünlerde 4,55 seviyelerinde seyrettiğini hatırlatıyor. Karakuş, "Burada da yaklaşık yüzde 21 civarında bir artış söz konusu. Bunların ikisini topladığınızda yağlı tohumlarda yüzde 50'yi aşan oranlarda fiyat artışları meydana geldi" diyor.

Görüldüğü üzere konu dönüp dolaşip **yerli üretimdeki sorunlara, plansızlığa ve bir türlü ortaya konamayan stratejilere** dayanıyor.

50-60 yıl önce hayvanlar meralarda gezinirken bugün hayvancılık açısından kritik önemdeki meralar maalesef devre dışı bırakılmış durumda. 11 milyon hektara kadar gerileyen meralarda ne ilah çalışmaları yeterli ne de mevzuatın yeniden düzenlenerek çiftçinin daha etkin şekilde kullanımına açmanın çabası var.

Başta **yerli mısır ve soya üretimi** artırmaya yönelik planlamalar çerçevesinde **ekilebilir ve sulanabilir tarım arazileri** maalesef etkin şekilde kullanılmıyor.

Yarın: Kaba yemde nitelik ve nicelik sorunu

İrfan DONAT

SERTİFİKA SEVİNCİ

Tepebaşı İlçe Gıda, Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğüne, ilçe çiftçilerinin başvuruları doğrultusunda 2018 yılında açılan çiftçi kurslarına katılan 346 üretici sertifikalarını aldı. İl Gıda, Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü'nün çok amaçlı salonunda düzenle-

nen sertifika dağıtım törenine, Tepebaşı Kaymakamı Salih Keser, Gıda, Tarım ve Hayvancılık İl Müdürü Erkan Alkan, Tepebaşı İlçe Milli Eğitim Müdürü Bülent Üzmez, Tepebaşı İlçe Ziraat Odası Başkanı Süleyman Buluşan, **Da-mızlık Koyun - Keçi Yetiştiricileri**

Birliği Başkanı Mehmet Köksal ve sertifika almaya hak kazanan üreticiler katıldı. İl Müdürü Erkan Alkan, 2018 yılında Tepebaşı İlçe Müdürlüğüne toplam 8 çiftçi kursu açılmasından ve 346 çiftçinin sertifika almasından duyduğu memnuniyeti ifade etti. **İHA**

DÜVE VE KOYUN PROJESİ İTHALATI BİTİRECEK

Başbakan Binali Yıldırım, Erzincan'ın Akyazı beldesinde 10 adet 'Kırsal Kalkınma Projesi'nin toplu açılışını yaptı, '250 Bin Düve Projesi'nin ise ilk teslimlerini gerçekleştirdi. Yıldırım hayvancılıkta ithalatın bir süre devam edeceğini ancak '250 Bin Düve' ve '300 Bin Koyun' projeleri ile bu ithalatın biteceğini söyledi. Başbakan Yıldırım, Erzincan ilinin Doğu'nun en büyük beyaz et kombinasına sahip olduğunu, bu kombina ile Erzincan'da tavukçuluğun tekrar canlandığını, yeni kümesler açıldığını, bu işten ekmek yiyen kişi sayısının 4 bine yaklaştığını kaydetti. Tavuk kombinasının yanına bir de kırmızı et kombinası yapacaklarına değinen Yıldırım, Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanı Ahmet Eşref Fakıbaba'nın bunun müjdesini verdiğini aktardı. Bakanlığın 500 bin koyun projesini Şırnak'tan, Erzincan'dan da 250 bin düve projesini başlattığına işaret eden Yıldırım, şunları söyledi: "Türkiye'nin bir sorunu var. Şu anda sorun olarak görüyoruz. Biz et ithalatı yapıyoruz. Niye yapıyoruz? Aslında hayvan varlığımız artmış. Küçükbaş hayvan sayısı 30 milyondan 44 milyona büyükbaş varlığı 10 milyondan 15 milyona çıkmış.

Yüzde 50 artmış? Niye ithal ediyoruz. Sebebi basit. 2002 yılında AK Parti iktidara geldiğinde yıllık kişi başı et tüketimi 6.7 kilogramdı. Şimdi 15 kiloyu buldu. Yani hayvan varlığının artışı ile et tüketimi aynı değil. Et tüketimi artı. Bu neyi gösteriyor? Refahı gösteriyor. Türkiye 3.5 kat büyünce et tüketimi de aynı şekilde 3 kat büyümüş oldu."

UZMAN GÖRÜŞÜ | EXPERT ADVICE

TARIM
TÜRK

Dr. Şeniz ÖZİŞ ALTINÇEKİÇ
Uludağ Üniversitesi Ziraat Fakültesi Zootekni Böl.

KOYUNLARDA KIRKIM

Kırkım, çeşitli yöntemlerle koyun yapağını çıkarma işlemidir. Yapağı, koyunlardan gömlek halinde çıkarılan kirlili örtüsüdür. Koyunlardan alınan yapağının tümüne "gömlek" adı verilir. Koyunculukta, yaz bakımında en önemli yetiştirme işlemlerinden biri kırkımdır.

Koyunlardan kaliteli yapağı elde etmek için kırkımın uygun zamanda, yapağı gömleğine zarar vermeden yapılması ve doğru yöntemle saklanması gerekmektedir.

1. KIRKIM KOŞULLARI 1.1. Kırkım Zamanının Belirlenmesi

Kırkım, iklime bağlı olarak farklı aylarda yapılabilmektedir. Havanın ısındığı, sıcaklığın artmaya başladığı, yapağının yağlandığı günler kırkım işlemi için idealdir. Çünkü koyunların terlemesi ve yapağı gömleğinden yağ salgılanması kırkımın daha rahat ve kolay olmasını sağlamaktadır. Eğer erken dönemde yapılırsa, hava soğuk olduğundan ve yapağı yeteri kadar yağlanmadığından makas veya makinenin koyun üzerinde hareketi zorlaşmaktadır. Ayrıca kırkılan koyunlar soğuk havanın etkisiyle hastalanabilmektedir.

Geç dönemde yapılırsa, yapağının bir kısmı kendiliğinden dökülebilmekte veya yapağı iç içe geçip karışmış ve kirlenmiş olduğundan değerini kaybetmektedir. Bunun yanı sıra geç kırkım koyunların yaz aylarında sıcaklık stresine girmesine neden olabilmekte bu da verimin düşmesiyle sonuçlanabilmektedir.

Bu nedenle Türkiye'de kırkım bölgelere göre ayırım göstermekte ve genel olarak yılda bir kez yapılmaktadır. Kırkım işlemi, Batı-Anadolu'da Nisan-Mayıs, Orta-Anadolu'da Mayıs-Haziran, Doğu-Anadolu'da Haziran-Temmuz aylarında gerçekleştirilmektedir. Ancak İvesi, Karayaka ve İmroz gibi koyun ırkları ve Güney Bölgelerimizde başka yerel ırklar yılda iki kez kırılabilir. İkinci kırkım genellikle Eylül ayında yapıldığından buna "güz kırkımı" da denilmektedir. Kırkım zamanının belirlenmesinde etkili bir diğer faktör de kuzulama mevsimidir. Kuzulama

Koyunların terlemesi ve yapağı gömleğinden yağ salgılanması kırımın daha rahat ve kolay olmasını sağlamaktadır.

mevsiminden önce yapılacak kırımlar yavru atmaya neden cıabileceğinden kırım genelde kuzulamadan sonra yapılmaktadır.

1.2. Kırım Hazırlıkları

Öngörülen kırım zamanında ve mevcut koyun sayısına göre yeter sayıda deneyimli kırımcı ile işlem gerçekleştirilmelidir. Kırıma başlamadan önce kullanılacak malzemenin ve kırım yerinin hazırlanması gerekir. Kırım öncesinde koyunlar yapağıyı kirtlememeleri için akşamdan aç bırakılmalıdır. Kırıma koçlardan başlanmalı, sırasıyla anaç koyunlar, şişekler ve toklular kırımalıdır. Gebe hayvanlarda kırım doğumdan sonra yapılmalıdır.

Kırım öncesinde dikkat edilecekler;

- Kırım yeri temiz olmalıdır.
- Kırım yeri gölgelik olmalıdır.
- Kırım kapalı bir alanda yapılacaksa yeterli ışık almalıdır.
- Kırım yerinin tabanı düz ve sağlam olmalıdır.
- Kırım, toprak tabanda yapılmamalıdır. Eğer mecbur kalırsa zemine bir branda bezi serilmeli ve yapağının toprakla kirlenmesi önlenmelidir.
- Kırım kırıklık ile yapılacaksa makaslar bilenmeli, makine ile yapılacaksa makine parçaları ayrılarak temizlenmeli ve yağlanmalıdır. Ayrıca mutlaka yedek parçalar hazır bulundurulmalıdır. Kırımda kullanılan aletlerin her yıl, kırım öncesi ve sonrası temizlik ve bakımlarının titizlikle yapılması gerekmektedir.
- Kırım işleminden önce hayvanların kuyruk ve karın altı bölgeleri kontrol edilmeli, varsa çakıldak ve pislikler temizlenmelidir.
- Kırıma başlamadan hayvanın yapağısının kuru olup olmadığı kontrol edilmelidir. Çünkü yapağı banyodan sonra ya da ıslak veya nemli iken kırılmamaktadır.

Kırım sırasında dikkat edilecekler;

Kırım, deriye mümkün olduğunca yakın yerden yapılmalıdır.

Kırım sırasında deriyi ve meme uçlarını kesmemeye özen gösterilmelidir. Kesik olduğu takdirde hemen katran, tentüdiyot veya kreolin sürülmelidir.

Kırımda yapağı gömleği bir bütün olarak çıkarılmalı, parçalanmamalıdır.

Kırımda yapağı gömleği bir bütün olarak çıkarılmalı, parçalanmamalıdır.

2.2. Makineli Kırım

Kırım makineleri, berberlerde kullanılan saç kesme makinelerinin büyük tipte olanlarıdır. Sabit ve seyyar türleri vardır. Akaryakıtla ya da elektrikle çalışanları vardır. Makineli kırımda kırım daha kısa sürede bitmektedir. Yapağı deriye daha yakın yerden kesilebildiğinden yapağı verimi artmakta, kırım daha düzgün ve deri yaralanmaları daha az olmaktadır. Bir koyunun kırımını yaklaşık 5 dakika sürmektedir. Buna göre günde 8 saat çalışan usta bir kırımcı kırım makinesi ile yaklaşık 90-100 koyun kırabilmektedir.

2. KIRIM YÖNTEMLERİ

2.1. Kırıklıkla Kırım

Kırıklık, yapağı kırımında kullanılan özel makasa verilen addir. Bu yöntemde koyunlar yatırılır ve ayakları çapraz olarak bağlanır. Yapağı, parçalar halinde makasın iki bıçağı arasına sıkıştırılarak kesilir. Kırıklıkla yapılan kırımda bir miktar yapağı (10-20 mm) koyunun üzerinde kalır. Koyunun derisini kesme riski makineli kırıma göre daha fazladır. Usta bir kırımcı kırıklık ile günde ortalama 40-60 koyun kırabilmektedir.

2.3. Kimyasal Kırım

Bu yöntem yapağı gelişmesini bir süre için durduran bir ilacın koyunlara verilmesine dayanır. Kimyasal kırımda siklofosamid (Cyclophosphamide) adlı ilaç koyun başına günde 28-30 mg ağız yoluyla ve 20 gün süreyle verilir. Verilen ilaç, foliküllerde büyümeyi bir süre durdurmaktadır. Bu sırada el bir makine gibi çalıştırılarak yapağı gömlek halinde çıkartılır. Kimyasal kırım Türkiye'de uygulamaya aktarılmış değildir.

UZMAN GÖRÜŞÜ | EXPERT ADVICE

3. KIRKIMIN YAPILIŞI

- ✓ Kırkım makine ile yapılacaksa koyun bağlanmaz. Ancak, yerli koyun ırklarını bağlamadan iyi bir kırkım yapılamamaktadır.
- ✓ Koyun, butları üzerinde oturur vaziyete getirilir.
- ✓ Kırkım bir sıra dahilinde yapılmalıdır.
- ✓ Kırkıma göğüs bölgesinden başlanır.
- ✓ Sonra karın altı ve etrafı kırılır.
- ✓ Daha sonra sağ bacak içi, sonra sol arka bacak içi ve dışı kırılır.
- ✓ Koyun sağ tarafına yatırılarak sol kalçadan öne doğru sırt, yanlar, boyun ve kafa tamamen kırılır.
- ✓ Sonra koyun soluna yatırılıp bu kez sağ önden kırılmaya başlanır ve sağ sağrıda kırkım bitirilir.
- ✓ Kırkım esnasında koyundan ziyade kırkımci hareket etmelidir.
- ✓ Kırkımci koyunu hırpalamadan istediği pozisyonu aldırmalıdır.
- ✓ Kırkım esnasında makine tarağında toplanan yağlı ve tozun mola verilerek 40°C'de sodalı veya sabunlu suda yıkanarak temizlenmesi gerekmektedir.

4. YAPAĞI GÖMLEKLERİNİN HAZIRLANMASI ve SAKLANMASI

- Koyunun üzerinden çıkarılan yapağı gömleği bir iki defa silkelenerek kaba kirleri ve kalıntılar dökülür.
- Sonra yapağı gömlekleri havalandırmak için tel ya da tahta kafesler üzerine serilir.
- Gömlek herhangi bir nedenle nemli ise havalandırma işlemi gömlek kuruyana kadar sürdürülür.
- Yapağı gömleği yeterince havalandırılmadan nemli olarak sarılırsa ya da nemli bir ortamda saklanırsa üreyen bakterilerden dolayı özelliklerini kaybeder. Renk değişikliği ve direnç noksanlığı gibi kırkım sonu yapağı kusurları şekillenir.
- Havalandırılan gömleğin önce sol ve sağ yanları ortada birleşecek şekilde katlanır. Sonra da arkadan öne doğru kıvrılır. Katlanan yapağı gömleğinde omuz bölgesi dış kısımda kalır.
- Sarılan gömlekler taşıma esnasında açılmaması için kağıt iplikle hafif sıkılıkta bağlanır. Kalın ip, renkli ip veya tel yapağı gömleğine zarar verir.
- Sarılan yapağı gömlekleri çuvallara konur. Çuvallarda depolanan yapağı, dış etkilerden ve kirden korunur.
- Yapağı gömlekleri çuvallara doldurulurken koç yapağıları, koyun yapağıları, toklu yapağıları gibi sınıflandırılmalı ve ayrı çuvallara konulmalıdır.
- Yapağı gömlekleri çuvallara doldurulurken sıkı sıkıya bastırılmamalıdır. Bu durum yapağı parlaklığının bozulmasına yol açmaktadır.
- Yapağılar; temiz, kuru, serin ve ışıklı yerlerde saklanmalıdır.
- Depolarda çuvallara doldurulmuş yapağılar yerden ~15cm yükseklikteki raflara yerleştirilmelidir.
- Yüksek ısı, yapağının normal nemini ve yağını buharlaştırarak ağırlık kaybına ve netliğin bozulmasına neden olur.
- Küf ve güveler de yapağının düşmanlarıdır. Bu bakımdan küfe karşı depoların ışıklı olması yararlıdır.

5. YAPAĞININ DEĞERLENDİRİLMESİ

Türkiye'deki koyunlardan elde edilen yapağlar kaba-karışık yapıda olduklarından ağırlıklı olarak halı sanayinde tercih edilmektedirler. Türkiye'de yıllık yapağı üretimi 2010 yılından itibaren tekrar artışa geçerek 2017 yılında 63 315 ton olmuştur. Ancak koyun sadece yapağı için yetiştirilmemektedir. Koyunun etinden de sütünden de yararlanılmaktadır. **Koyun yetiştiricisi** ürettiği yapağının beğenilmesi ve iyi fiyatla alıcı bulabilmesini amaçlarken, etin ve sütün nasıl etkileneceğini de düşünmek zorundadır. Yetiştiriciler satamadıkları yapağıyı işletme içinde yorgan döşek yapımında kullanarak değerlendirilmekte ya da kırkım ücretine karşılık kırkımciya vermektedirler. Bu nedenle yapağının; tıbbi malzemelerde yün lifleri, tarım ve bahçecilikte örtü malzemesi, yapılarca izolasyon malzemesi şeklinde farklı kullanım alanları oluşturularak tüketime sunulması önem arz etmektedir.

KAYNAKLAR

- Anonim 2018. <http://www.tulik.gov.tr/UstMenu.do?metod=temelist>. (Erişim tarihi: 11.04.2018).
- Boztepe, S. 2015. **Koyun Yetiştiriciliği**. Selçuk Üniversitesi Basımevi, ISBN: 978-605-858336-3-4, s. 104-111.
- Şahin, B. 2008. **Koyun ve Keçi Yetiştiriciliği**. Çiftçi Eğitimi ve Yayın Şube Müdürlüğü. Yayın no: ÇEY 2008/ IX.01, s. 40-42.
- Kaymakçı, M. 2004. **Koyun Yetiştiriciliği**. El Kitabı. TIGEM, 2004/2, Afşaroğlu Matbaası, s. 38-46.
- Kaymakçı, M., Sönmez R. 1996. **İleri Koyun Yetiştiriciliği**. Ege Üniversitesi Basımevi, s.235-241.
- Özcan, L. 1990. **Koyunculuk**. Tarım ve Köyişleri Bakanlığı Yayını, s.234-241.
- Öziz Altınçekiç, Ş. 2014. Bursa İli Koyunculuk İşletmelerinin Yapısal Özellikleri ve Refah Ölçütleri Açısından Değerlendirilmesi. Uludağ Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Zootekni Anabilim Dalı, Doktora Tezi, 156s.
- Tüfekçi, H., Oflaz, M. 2014. Yapağının Alternatif Kullanım Alanları. Bahri Dağdaş Hayvancılık Araştırma Dergisi, (1-2):18-28.

Sarıkamış'a Modern Kesimhane Hizmeti

Türkiye'de hayvan yetiştiriciliğinde önemli yere sahip Kars'ın Sarıkamış ilçesinde yapımı tamamlanan modern kesimhanede deneme kesimlerine başlandı. Doğu Anadolu Projesi (DAP) Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığının destekleriyle yapılan modern kesimhane, günde 70 hayvanın kesimi gerçekleştiriliyor. Sarıkamış Belediye Başkanı Göksal Toksoy, "İlçemizde ve köylerimizde hayvancılıkla geçimini sağlayan vatandaşlarımız için modern ve en üst düzeyde hijyen ortamı içinde büyük ve küçükbaş hayvanların kesimini yaptırarak vatandaşlarımıza hizmet etmenin mutluluğunu yaşıyoruz" dedi.

KAPAK KONUSU / COVER SUBJECT

Yemde Fiyat Artışının Et ve Süt Fiyatlarına Etkisi

Tanık TEZEL
SETBİR Yönetim Kurulu Başkanı

SETBİR

Dünyada ve ülkemizde nüfusun hızla artması, ayrıca tüketim alışkanlıklarının hayvansal proteinlere ağırlık kazandıracak şekilde değişmesi, büyükbaş ve küçükbaş hayvan yemi üretiminin önem kazanmasına katkı sağlamıştır.

Yem grupları bazında istatistiklere baktığımızda, ülkemizde 1990 yılındaki dağılım, kanatlı grubunda %35 iken, büyükbaş yem üretiminde %64 olarak görülmektedir. 2000 yılında ise bu dağılım dünya genelinde olduğu gibi kanatlı grubunda %47 oranına yükselmiştir.

Genel büyükbaş ve ruminant yem grubu ise %51 gibi bir orana sahiptir. Dünya çapında hayvansal protein ihtiyacının yıllık %1,7 oranında artması öngörülmektedir.

Buna bağlı olarak yem sektöründeki büyümenin benzer oranlarda olacağı kaçınılmazdır. Hayvancılık sektörü, endüstriyel hammadde

arzını sağlaması, nitelikli istihdam kapasitesi, halkımızın ihtiyaç duyduğu hayvansal proteini tedarik etmesi ve yüksek katma değer sağlaması nedeniyle stratejik bir sektör olarak değerlendirilmektedir.

Ülkemiz tarım ve hayvancılığının, öngörülen nüfusumuzun süt ve kırmızı et kaynaklı hayvansal protein ihtiyacının yanı sıra tüm unsurları ile zengin ve verimli beslenme ihtiyacının karşılanmasını sağlaması gerekmektedir. Bu kapsamda hayvan yemi, hızla artan nüfus için güvenli ve karşılanabilir hayvansal protein üretiminde çok önemli bir rol oynamaktadır. Ancak hep dile getirilen konu, et ve süt maliyetlerimizi yükselten etmen, ana girdilerden bir tanesi olan "yem maliyetleri"dir. Nitelikli üreticiler daha düşük maliyetli olsun diye kaliteli yem kombinasyonları yapmıyorlar. Halbuki kaliteli süt için de kaliteli et için de kaliteli yem gerekiyor.

KAPAK KONUSU / COVER SUBJECT

Aslında sürdürülebilir üretim, zincirin her bir halkasının kalitesi ile bağlantılı. Kaliteli yem üretimi hem sütümüzün hem de etimizin kalitesini artıracak yemin üretimi; maliyetlerin temelini oluşturan etmen.

Ancak bununla birlikte ülkemizde üretilen yem hammaddelerinin üretim maliyeti dünya ortalamasının bir hayli üzerinde.

Hammaddemaliyetlerinin yükselmesinde yurt içi hububat fiyatlarında arz ve talep kaynaklı artışlar kadar döviz kurundaki hareketler de etkili oluyor. Yem fiyatlarının aşağıya çekilmesi için uygun fiyata hammadde teminine çare bulunmalı, özellikle yağlı tohum üretiminin artırılması ve bu sayede dışa bağımlılığın en aza indirilmesi sağlanmalıdır.

Kaliteli süt için de kaliteli et için de kaliteli yem gerekiyor.

Geçtiğimiz yıl gümrük vergilerinde yapılan iyileştirmeler maalesef yeterli olmadı. Hayvancılığımızı geliştirmek, süt ve et kalitemizi yükseltmek, birim fiyatta fayda/maliyet verimliliğini artırmak istiyorsak yem hammaddelerine doğrudan desteklemelere ihtiyaç var.

Yem ve yem hammaddelerinde üretim yeterli olmadığından, hayvansal üretimde ihtiyaç duyulan yemin nasıl ve nereden tedarik edileceğine ilişkin planlamaların önceden yapılması gerekmektedir. Bu bağlamda hayvan yemlerinde kullanılan hububat ve diğer ürünlerin hasat dönemi başı stok bilgileri, hasat tahminleri, tüketim rakamları ve sonrasındaki stok durumuna ilişkin bilgilerin tespit edilerek, temininde sıkıntı yaşanabilecek kritik ürünlere ilişkin bilgilerin iç piyasa ile paylaşılmasında ve ulusal planlamaların sektörlle birlikte yapılmasında yarar bulunmaktadır.

Ülkemizde yılda 1 milyon 126 bin ton kırmızı et üretilmektedir. FAO Gıda Öngörüsü (Kasım 2017) raporuna göre, 2017 yılında dünyada -domuz hariç- toplam kırmızı et üretiminin 84 milyon ton olması öngörülmekte olup, bunun %1,34'ü Türkiye'de üretilmektedir.

AB'deki üretim ile kıyaslandığında ise yine 2017 yılında AB'de 11 milyon 798 bin ton kırmızı et üretileceği öngörülmekte olup, bizim üretimimiz, onların üretiminin %9,5'u seviyesindedir.

Kırmızı et talebi hızlı bir şekilde artarken, üretim maliyeti üzerinde besi yemi fiyatı kaynaklı olarak ciddi bir baskı söz konusu. Besi yemi üretimi ve tüketimi son 15 yılda 4 katına çıkarken, besi yemi fiyatının oluşumunda kritik rol oynayan hububat üretimi ise neredeyse yerinde sayıyor.

Besi yemi hammadde maliyetinin yükselmesinde yurt içi hububat fiyatlarında talep ve arz kaynaklı artışlar kadar döviz kurundaki hareketler de etkili oluyor. Ayrıca, korumacılık ve düşük verimlilik gibi nedenlerle yurt içi hububat fiyatları seviye olarak da uluslararası fiyatların çok üzerinde seyrediyor. Saydığımız tüm bu faktörler neticesinde temel bir gıda maddesi olan kırmızı eti, kişi başına düşen milli geliri Türkiye'nin üzerinde olan ülkelere bile daha pahalıya tüketmek durumunda kalıyoruz.

Sütte uygulanan regülasyon sisteminin süt ve ürünleri ile sınırlı kalmayıp, şartların eş zamanlı gözlemlenmesi ile et ve yem hammaddeleri için de uygulamaya alınmasının, değer zincirine ciddi denge sağlayacağını öngörüyoruz.

Sektörün en temel maliyet unsuru olan yem fiyatlarının aşağıya çekilmesi için uygun fiyata hammadde temini

Hayvancılığımızı geliştirmek, süt ve et kalitemizi yükseltmek, birim fiyatta fayda/maliyet verimliliğini artırmak istiyorsak yem hammaddelerine doğrudan desteklemelere ihtiyaç var.

sağlanmalı, özellikle yağlı tohum üretiminin artırılması ve bu sayede dışa bağımlılığın en aza indirilmesi sağlanmalıdır.

Sektör, üreticisi ve sanayisinin geldiği uluslararası seviyede tecrübe, bilgi ve teknoloji birikimi ile bu günkü ihtiyacın üzerinde bir kapasiteye sahiptir. İhtiyacımız, sektörün tüm girdi kaynaklarında uluslararası standartlarda kalite ve verimlilik odaklı üretim modellerinin geliştirilmesidir.

Tüm sektör paydaşlarının, halkımızın et ve süt kaynaklı hayvansal protein tüketiminin ideal seviyeye taşınması temel hedefi ile iş birliği içinde hareket etmesi, toplumsal kalkınmamızda itici güç olacaktır.

gıda2000

kapak

Hayvancılık ve et sektörü

Türkiye’de hayvancılık sektörünün önemli sorunları arasında, genetik materyal ve damızlık üretimi ile hayvan başına verim düzeylerinin artırılmasına yönelik ıslah faaliyetleri ile ilgili hususlar da yer alıyor.

qida2000

kapak

Özel İhtisas Komisyonu Raporu:

Hayvancılık

Hayvancılık ÖİK Raporu, hayvansal üretim ve bu üretimden elde edilen birincil ürünlerle ilgili konuları kapsıyor.

TC Kalkınma Bakanlığı

Dünya tarımsal üretim değeri 2010 yılında 3,3 trilyon ABD Doları'na yaklaşmış ve tüm hayvancılık sektörünün buna katkısı yüzde 34 oranında gerçekleşmiştir (Anonymous, 2012b). Hayvansal üretimin toplam protein üretimine katkısı da benzer oranda gerçekleşmektedir. Türkiye'de tarımsal üretimde yüzde 23 paya sahip hayvansal ürünlerin toplam protein üretimine katkısı da yüzde 28 civarındadır. Dokuzuncu Kalkınma Planı döneminde, Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü (FAO)'nün 2010 yılı verilerine göre dünyada hayvan varlığının gelişmiş ülkelerde azaldığı, gelişme yolundaki ülkelerde ise arttığı görülmektedir. Türkiye'de de 2004-2011 yılları arasında başlıca süt ve kırmızı et kaynağı olan sığır sayısında benzer şekilde 2,3 milyon baş artış şeklinde pozitif bir seyir gözlenmektedir. Aynı dönem içerisinde bu artışın yüzde 6'sı düzeyinde damızlık, yüzde 18'i düzeyinde besilik sığır ithal edildiği de TÜİK verilerinden anlaşılmaktadır.

Türkiye'de hayvancılık sektörünün önemli sorunları içerisinde genetik materyal ve damızlık üretimi ile hayvan başına verim düzeylerinin artırılmasına yönelik ıslah faaliyetleri ile ilgili hususlar da yer almaktadır. Dünya genelinde ve AB özelinde diğer gelişmiş ülkelerle kıyaslandığında, Türkiye'nin daha düşük verim seviyelerine sahip olduğu, bu sebeple üretime katkı yapan ana türlerde genetik materyal açısından dışa bağımlılığın hala önemli maliyetleri beraberinde getirerek sürdürüğü anlaşılmaktadır.

Küresel ticarete önemli yere sahip hayvancılık sektöründe en fazla ticarete konu olan ürünler et, süt ve deri ürünleridir (toplam yüzde 77). Uluslararası hayvan ve hayvansal ürün ticaretinde önemli alıcılardan birisi olan Türkiye hem genetik materyal, hem canlı hayvan ticaretini büyük oranda ABD, AB ülkeleri ve Kanada ile gerçekleştirmekte, çoğunluğu kanatlı eti ve yumurtadan (damızlık hariç) oluşan ihracatını ise Orta Doğu ve Afrika ülkeleri ile Türk

Cumhuriyetlerine yapmaktadır. Dokuzuncu Kalkınma Planı Döneminde baş gösteren kuş gribi salgını sebebiyle Türkiye, kanatlı sektöründe AB ülkelerinde oluşturduğu ihrac pazarının bir bölümünü kaybetmiş ve ne yazık ki salgın sonrasında bu pazarlara tekrar ihracat olanağı elde edilmemiştir.

Türkiye'nin hayvancılık sektöründeki potansiyelini açığa çıkartmasındaki en önemli engel şüphesiz hayvan hastalıklarıdır. Dokuzuncu Kalkınma Planı döneminde; kuş gribi, şap, kuduz, koyun keçi vebası (PPR), brusellozis gibi üretimin ekonomisini olduğu

kadar, halk sağlığını da tehdit edebilen hastalıklara karşı mücadele programları ve projeleri yürütülmüş, kısmi başarı ve ilerleme kaydedilmiştir. Ancak hala hayvan kimliklendirme sistemi ve hayvan hareketlerinin kontrolü konusunda eksiklikler olduğu ve sorunlar yaşandığı da bilinmektedir.

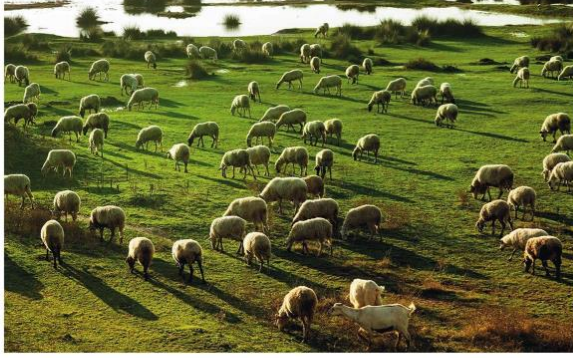
Türkiye 2008 yılında hayvancılık desteklemelerinde de oldukça kapsamlı bir değişikliğe giderek hayvan başına ödenen doğrudan destek uygulamasını artırmıştır. Destek şeklinin değiştirilmesinin yanı sıra hayvansal desteklerin toplam tarımsal desteklerdeki

gıda2000

kapak

payının giderek artırılması ve desteğe tabi alt üretim dallarının çeşitlendirilmesi, destekleme ödemelerinde örgütlenme, hayvan sağlığı gibi uyum kurallarının uygulanması Dokuzuncu Kalkınma Planı dönemindeki en önemli değişikliklerdir. Çeşitli ülkelerle karşılaştırma yapıldığında Türkiye hayvancılığında girdi maliyetleri oldukça yüksektir ve gündün güne de artmaktadır. Artan girdi maliyetlerine ek olarak; üretici-toplayıcı-besicisi-tüccar-işleyici-toptancı-perakendeci ve tüketiciden oluşan pazarlama zincirinde, tüketici fiyatlarında üretici payının pek çok üründe giderek azalması, üretime verilen desteklerin aslında üretimden sonraki süreçlere aktığını göstermektedir.

Mevcut durum analizi

Türkiye'de hayvansal üretim Türkiye'de tarım, avcılık ve ormancılık sektörünün GSYİH'deki payı 2004 yılında yüzde 9,3'ten 2011 yılında yüzde 7,9'a gerilemiştir. Toplam tarımsal üretimde hayvansal üretimin payı ise 2003 yılında yüzde 29'dan, 2010 yılında yüzde 32'ye yükselmiştir.

Hayvansal üretimin 2010 yılı değeri 38 milyar TL olarak gerçekleşmiş, buna en büyük katkısı sığır eti (yüzde 30) ve inek sütü (yüzde 30) yapmıştır.

TÜİK verilerine göre 2003 ve 2010 yıllarına ait üretimin miktar ve değeri birlikte incelendiğinde son yıllardaki en önemli ithal ürün olan ette, manda dışındaki hemen tüm türlerde birim fiyatlar yaklaşık 2 kat artmıştır. Et üretimi son 7 yılda değişen Türkiye'nin yıllık kişi başı sığır eti üretimi (manda dâhil) 4,4-8,7 kg arasında değişmiştir. Sığırçılık sektöründe 2008'de başlayan sıkıntı, 2008-2009 arasında, toplam et üretiminde beyaz etin payının artmasına (yüzde 75) sebep olmuştur. Ancak 2010-2011 döneminde bu oranın eski seviyesinde (yüzde 66-69) gerçekleştiği görülmektedir. GTHB verilerine göre toplam kırmızı et üretiminde ithalatın payı 2010'da yüzde 8, 2011 yılında yüzde 7 olmuştur.

Kırmızı et tüketiminde ise, ithalatın payı 2010'da yüzde 15, 2011'de yüzde 22'dir. Türkiye, diğer hayvansal ürünler sınıfında yer alan bal ve balmumu üretimi açısından dünyada önemli bir üreticidir. Nitekim dünya çam balı üre-

timinin yüzde 92'si Türkiye'dedir. (Yücel et al., 2007). Bal dışındaki diğer arı ürünlerinden ise yaklaşık olarak yıllık 1 ton arı sütü, 1 ton propolis ve 200 ton polen üretilmektedir (Anonim, 2012b). Benzer şekilde, Türkiye, dünya yaş koza üretimi yapılan ilk 15 ülkeden birisidir. Türkiye tam üye olduğunda ipekböcekçiliği sektöründe AB içinde en büyük üretici ülke olacaktır (Anonim, 2012g).

Türkiye hayvan ve hayvansal ürünler ticareti

Genetik materyal

Türkiye özellikle sığır ve tavuk genetik materyallerinde önemli bir alıcıdır. Türkiye sığır spermata ithalatında dünyada 12'inci sırada yer almakta olup, dondurulmuş boğa spermata ithalatına 2011 yılında 10,7 milyon ABD Doları ödemiştir (Anonim, 2012b, Anonymous, 2012a). Başlıca Almanya, Kanada ve ABD'den yapılan sperma ithalatı, 2002 yılında 500 bin doz düzeyindeyken, 2011 yılında bu sayı 4,3 milyon doza yükselmiştir. Bu konuda Türkiye'nin Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti (KKTC) dışında ihracatı bulunmamaktadır (Anonim, 2012b).

Türkiye son yıllarda önemli düzeyde damızlık sığır ithalatı yapmakta olup, 2011 yılı toplam damızlık sığır ithalatı 80 bin başa yakın ve 293 milyon ABD Doları değerindedir (Anonymous, 2012a). Damızlık sığır ithalatının yüzde 66'sı ABD'den (52 bin baş), yüzde 19'u da Avusturya'dan (15 bin baş) gerçekleştirilmiştir. Aynı yıl toplam damızlık kanatlı ithalatının (damızlık yumurta dahil) tutarı ise 34 milyon ABD Doları olmuştur. Damızlık kanatlı materyal büyük oranda AB ülkelerinden temin edilmektedir (Anonim, 2012b).

Türkiye'nin 2011 yılı toplam damızlık ihracatı yaklaşık 20 milyon ABD Doları civarındayken, toplam 72 milyon adet damızlık kuluçkalık yumurta, 922 bin adet civciv ve 5 bin kg'a yakın kovan halinde arı ihraç edilmiştir. Damızlık hayvan ihracatının yapıldığı başlıca ülkeler Irak, İsrail, Suudi Arabistan, Azerbaycan ve Özbekistan gibi ülkelerdir (Anonim, 2012b). Bunlara ek olarak, Türkiye önemli bir ipekböceği tohumu üreticisi olup, yılda yaklaşık 3000 kutu tohum ihracatı gerçekleştirilmektedir (Anonim, 2012g).

Canlı hayvan

Türkiye ithalatın serbestleştirildiği 2010 yılından günümüze toplam 2,6 milyon başa yakın hayvan (kasaplık sığır ve koyun) ithal etmiş ve bunun karşılığında

1,3 milyar ABD Doları ödemiştir. Türkiye'nin damızlık dışındaki ticareti incelendiğinde, ithalatta sığırdan sonra koyun ve kanatlımın (damızlık olmayan kuluçkalık yumurta dâhil) geldiği, ihracatta ise, büyük oranda kanatlı hayvanların olduğu görülmektedir. Türkiye kanatlı ihracatında damızlık olmayan, kuluçkalık yumurta ile civcivi Orta Doğu ve Afrika ülkelerine, özellikle de Irak ve İran'a pazarlamaktadır (Anonim, 2012b).

Hayvansal ürün

Son yıllarda Türkiye'nin hayvansal ürünler ithalat ve ihracatında bir artış söz konusudur. Dokuzuncu Kalkınma Planı dönemi içerisinde hayvan ve hayvansal ürünler ithalatı sırasıyla 105 ve 1,9; ihracatı ise 0,85 ve 2,3 kat artmıştır. Hayvansal ürünler ihracatının ithalata karşılamamasında özellikle son yıllarda ithalata artan damızlık, besilik ve kesimlik hayvan, et ve et ürünleri, ham deri, yün ve kıl, süt ve süt ürünleri önemli etkiye sahiptir. Bununla birlikte hayvansal ürünler ihracatında en önemli kalemler 2011 yılında etler ve sakatatlar, yumurta, yün ve kıl ile dokumaları ve süt ve süt mamulleri (yüzde 84'lük pay) olmuştur. Hayvansal ürünler ihracatında diğer önemli ürünler arasında başta çam balı olmak üzere bal da yer almaktadır (Anonim 2012h). Türkiye'nin başlıca hayvansal ürün ihracat pazarları Asya, Orta Doğu, Arap Yarımadası ve Avrupa'dır (Anonim, 2012b).

Türkiye hayvan sağlığı

Dokuzuncu Kalkınma Planı döneminde; Koyun ve Keçilerin Küpelenmesi ve Aşılması, Avian Influenza, Şap ve Kuduz Hastalıklarının Kontrolü ve Yabani Hayattaki Kuduz Hastalığına Karşı Oral Aşılama, Brusellozis ve Tüberkülozis için Ulusal Kontrol ve Mücadele Stratejisinin Oluşturulması ve Prevalans Tespit Çalışması Projeleri yürütülmüş olup, bu çalışmalardan bazıları tamamlanmış diğerleri ise halen sürdürülmektedir.

Yine bu dönemde Türkiye sığırcılığı açısından oldukça önemli sayılabilecek bir gelişme şüphesiz Trakya'nın 2010 yılında OIE tarafından şap hastalığından arı bölge olarak tanınmasıdır. Ancak Türkiye'nin Trakya Bölgesi için uluslararası arılık statüsünü aldığı Mayıs 2010 sonrasında, Trakya bölgesindeki yaban hayvanlarında gerçekleştirilen inceleme sonuçlarına dayanarak "Aşılama ile Şap Hastalığından Arı Bölge" statüsü OIE tarafından 6 Eylül

2011 tarihi itibarıyla önce askıya alınmış, fakat 17 Ekim 2012 itibarıyla aşıllı arılık statüsü tekrar elde edilmiştir. Bu dönem içerisinde Anadolu'da şap hastalığı görülmeye devam etmiş ve pek çok hayvan pazarı kapatılmıştır. Avian influenza 2005-2006 yıllarında Türkiye'de oldukça yaygın bir şekilde seyretmiş ve toplamda 9 bin kadar hayvanda hastalık tespit edilmiştir. Aynı dönemde yaklaşık 300 bin hayvanın da enfeksiyon oluşturma riskine karşı itlafına sebep olan patojenitesi yüksek avian influenza'nın son vakası resmi verilerde Nisan 2008 olarak kaydedilmiştir. Türkiye'de brusellozis ile tüberkülozis hala varlığını sürdürmekte olup, diğer önemli zoonoz olan ve her yıl bahar aylarında görülen Kırmızı Kongo Kanamalı Ateşi hastalığı konusunda Sağlık Bakanlığı verilerine göre; 2002-2012 döneminde 7 bin civarında vaka belirlenmiş ve 400'den fazlası ölümlü sonuçlanmıştır. Türkiye sığır popülasyonunu 2012 yılında, geçmiş yıllara göre daha fazla görülen Bovine Efemeral Fever (Üç Gün

Hastalığı), özellikle ikincil veya karma enfeksiyonlar sebebiyle ölümlere yol açmıştır. Hastalığın komşu ülkelerden sinekler vasıtasıyla bulaştığı ifade edilmiş olup, en sık görüldüğü iller; Adana, Osmaniye, Hatay, Mersin ve Şanlıurfa'dır. Bu kapsamda 2074 baş sığır itlaf edilmiş, 763 sığır ise kesime gönderilmiştir.

Hastalığın aşılama yapılan hayvanlarda da görülmesi serotip8 değişikliğini akla getirmiş, bu konuda detaylı araştırma yapılmasına karar verilmiş, gerektiğinde hastalığın 1935'ten beri görüldüğü Avustralya'dan (Anonymous, 2012k) aşı ithal edilmesi planlanmıştır (Anonim, 2012i).

Türkiye'nin önemli hayvansal üretim dallarından olan arıcılıkta, tüm dünyada olduğu gibi Varroosis büyük ekonomik kayıplara neden olmakta ve ülke arıcılığını tehdit eden önemli dış parazit hastalıklarından biri olarak kabul edilmektedir. Türkiye'de ilk olarak 1978 yılında görülen parazit sebebiyle 2 yıl içerisinde toplam 600 bin koloni, 7.500 tona yakın ürün

gıda2000

kapak

kaybedilmiştir (Anonim, 2012i). Türkiye'de halen Varroosis'e bağlı kayıpların sadece mücadele giderleri göz önüne alındığı takdirde yıllık 12 milyon TL'ye yakın olduğu tahmin edilmektedir. Bununla birlikte, hastalıklı kovanlarda meydana gelen verim kaybı ve arı varlığındaki azalma da önemli ekonomik etkilere yol açmaktadır (Anonim, 2012h).

Sektörel politikaya ilişkin gelişmeler

Son dönemde dünyada tarım sektörüne ilişkin önemli konuların başında; uluslararası tarım ticareti, gıda krizi, açlıkla mücadele, gıda güvenliği, iklim değişikliği, hayvan sağlığı ve gıda güvenliği, biyoteknoloji, genetiği değiştirilmiş tohum/ürün ticareti ile insan sağlığı ve çevreye etkileri, DTÖ Tarım Müzakereleri gelmiştir. Ayrıca, tarımın sosyal ve çevresel önemi, toprak gaspı ve üreticilerin toprağa erişimi, küçük ve orta ölçekli aile işletmeciliğinin önemi, üreticinin ürünlerini doğrudan tüketiciye pazarlaması ve pazara erişim, geleneksel üretim/organik üretim, üretimde tekelleşme ve endüstriyel üretimin insan, hayvan ve çevre açısından etkileri, özellikle dezavantajlı ve dağlık bölgelerden göç ve bu bölgelerde hayvan ve bitki çeşitlerinin gelişmemesi gibi konular diğer önemli konulardır.

Dünya Ticaret Örgütü
1995 yılında Uruguay Turu ile başlayan DTÖ Tarım Anlaşmaları süreci kapsamında tüklenen görüşmelerin 2001

Doha Bakanlar Konferansı'nda yeniden başlatılmasına karar verilmiş, 2003 yılında Cancun'da gerçekleştirilen konferansta ise, özellikle tarım sektöründeki anlaşmazlıklar sebebiyle görüşmeler başansız olmuştur. 2005'te Kenya'da gerçekleştirilen toplantılarda tarım sektöründe atılacak adımlar ile ithalat tarifelerinin düşürülmesi için muhtemel formülasyonlar belirlenmiştir. İlerleyen dönemde Hong Kong'daki tarımla ilgili müzakerelerin temelinde; pazara girişte tarife indirimi ve kotaların kaldırılması, ihracat sübvansiyonları ve krediler ile gıda yardımları gibi gizli destekler ile iç pazar desteklerinin kaldırılması görüşmelerde öne çıkmış, ancak ilerleme kaydedilememiştir. Doha Turu'nun sonuçlandırılması için bir adım olarak görülen Temmuz 2008

Paketini takiben hazırlanan teklifler ve formülasyonlar gözden geçirilerek yeniden üyelere gönderilmiş, fakat 2011'e kadar yine bir gelişme olmamıştır. 2011'de Tarım Görüşmelerinin yeni Başkanı Walkers 2008'de anlaşılmayan noktaları belirterek yeni bir taslak oluşturmuş, 2012 yılında ülkelerin tarım görüşmeleri konusunda daha fazla zamana ihtiyaçları olduğu bildirilmiştir.

ABD

ABD, 4 veya 6 yılda bir Tarım Kanunu (Farm Bill) yayımlayarak tarım ile ilgili tüm politikalarını düzenlemektedir. Bu konuda en önemli husus ise, hala uygulamada olan 2008 Tarım Kanunundaki hayvancılık politikalarında en fazla yer alan ve stratejik olarak kabul edilen süt üretimidir. Kanun kapsamında ayrıca, Süt Gelir Kaybı Sözleşmesi (MILC), hayvansal ürünlerde ihracat teşviki programı, ithalatta korumacı vergi ve kota uygulamaları bulunmaktadır. Yanı sıra, yün, tiftik ve bal için Ürün Kredi Kurumu'ndan (CCC) ürün-garantili faizsiz kredi alınabilmektedir. Bunun dışında Kanuna göre ABD'de pazarlanan etlerin ülke olarak menşinin etiketlerde belirtilmesi zorunludur.

AB

AB; OTP'nin 2003 ve 2008 reformları, tüketici ve pazarın taleplerine göre üretimi yönlendirerek, DTÖ kurallarıyla uyumlu olarak tarım sektörünü desteklemeyi öngörmektedir.

Bunu yaparken de çevre ve hayvan refahını dikkate alarak, kırsal kalkınmaya büyük önem vermekte, son yıllardaki gıda krizleri sebebiyle risk yönetimine odaklanmakta ve Avrupa'da gıda güvenilirliği kadar güvenliğini de yeniden ön plana almaktadır. Özellikle 2004-2007 döneminde AB'ye üye olan 12 ülke nedeniyle küçük ve orta ölçekli işletmeler ile aile işletmelerinin sayısı artmış, diğer yandan Fransa, İtalya ve

benzer ülkelerde aile işletmeleri büyük işletmelerle rekabet edemeyerek sektörden ayrılmak zorunda kalmışlardır. Bu kapsamda OTP'nin 2013 sonrası reformu ile ilgili tartışmaların odağına; doğrudan ödeme yapılan üreticilerin aktif üretici olup olmadığı tartışması ile AB'nin desteklerinin büyük, endüstriyel işletmelere gittiği yönünde eleştiriler oturmuştur.

AB'nin tarım desteklerinde doğrudan ödemeler 56 milyar ABD Doları (üretimden bağımsız, hayvan sağlığı, çevre ve hayvan refahı kurallarına uyum gerekliliği-Çapraz Uyum) ile önemli yer tutmaktadır. Üretime bağlı ödenebilen hayvancılık destekleri etçi sığır ve dana ile koyun ve keçi primleri ile daimi mera desteklemeleridir. Fakat OTP içerisinde en önemli piyasa desteği Ortak Piyasa Düzenleri (OPD)'dir. Süt ve mamulleri, sığır ve dana eti, koyun ve keçi eti, domuz eti, kanatlı eti, yumurta ve bal OPD kapsamındaki hayvansal ürünlerdir.

AB 2006-2010 Hayvan Refahı Eylem Planı'nda başlatılan ve sektörü etkileyen uygulama; yumurta tavukçuluğunda kafes sisteminin yasaklanmasıdır. Bu yasak, 2012 sonuna kadar geleneksel kafeslerde üretimin bitirilerek, zenginleştirilmiş veya uyumlaştırılmış kafeslerde üretime geçişi öngörmektedir. Ancak, sektörde yaratacağı olumsuzluklar sebebiyle, AB'nin bu uygulamayı yaklaşık 30 yıldır erteleyerek 2012 yılına dek uzattığı da bilinmelidir. Ayrıca, hayvan nakillerinde seyahatin 8 saati geçmemesi ve kesimde hayvan refahı ile ilgili olarak kesimhanelerde bir sorumlunun görevlendirilmesi de önemli diğer uygulamalardır.

AB'nin ıslah çalışmalarındaki önemli bir uygulaması da soy kütüklerinin tutulması ve veri kalitesine yönelik lab-

oratuvar testlerine devlet yardımı yapılmasına izin verilmesidir.

Türkiye Dokuzuncu Kalkınma Planı döneminde hayvancılık politikaları Türkiye'de ilk defa olmak üzere 2006 yılında yayınlanan 5488 sayılı Tarım Kanunu ile yürütülmeye başlamıştır. Tarım sektörüyle ilgili olarak 2004-2012 yılları arasında; 5200 sayılı Tarımsal Üretici Birlikleri Kanunu (2004), 5262 sayılı Organik Tarım Kanunu (2004), 5199 sayılı Hayvanları Koruma Kanunu (2004), 5363 sayılı Tarım Sigortaları Kanunu (2005), 5648 sayılı Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun (2007), 5977 sayılı Biyogüvenlik Kanunu (2010) ve 5996 sayılı Veteriner Hizmetleri, Bitki Sağlığı, Gıda ve Yem Kanunu (2010) çıkarılmış olup, 4631 sayılı Hayvan Islahı Kanununun 5996 sayılı Kanununun bir bölümü haline getirilmiş olması önemli bir durumdur. Bu dönemde sektöre ilişkin diğer gelişmeler olarak; Organik Tarım Bilgi

Sistemi (2005) ile Arıcılık (2008), Süt, **Damızlık Koyun** ve Keçi Kayıt Sistemleri (2009), Gıda Güvenilirliği Bilgi Sistemi (2007), 174 Alo Gıda Hattı (2009), Hayvansal Biyoteknoloji Merkezi (2010), Veteriner Sınır Kontrol Noktaları (2010) ve Ulusal Gıda Referans Laboratuvarının (2010) kurulması sayılabilir. Ayrıca, 2005'ten itibaren meraların, ıslah edilmesi koşuluyla 25 yıla kadar kiralanabilmesi sağlanmıştır. Bununla birlikte, GAP BKİ Başkanlığınca AB'den sağlanan fon ile Diyarbakır-Kulp ilçesinde ipekböcekçiliğinin yaygınlaştırılmasına yönelik bir proje başlatılmış ve ipek ipliği çekim fabrikası kurulmuştur (Anonim, 2012g). Arıcılık konusunda ise; omancılık faaliyetlerinde arıcılık için uygun bitkilerin korunmasına özen gösterilmesi, arıcılık bölgelerinde uygun türlerin karışma katılmasının ağaçlandırmaya ve rehabilitasyon çalışmalarında dikkate alınması, fidan üretiminde arıcılığa faydalı türlere öncelik verilmesi ve çam balı üretim bölgelerinde Çam Pamuklu Koşnili'nin yayılış alanlarına zarar verecek uygulamalardan kaçınılması önemli gelişmelerdir (Anonim, 2012j).

Tarım ve Köyşileri Bakanlığı, 2011 yılında yeniden yapılandırılmış ve Bakanlık Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı adını almış, hayvancılık ile doğrudan ilgili olarak Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü ile Hayvancılık Genel Müdürlüğü kurulmuştur. Bu dönemde Tarım Strateji Belgesi (2006-2010) ve Tarım ve Köyşileri Bakanlığı Stratejik Planı (2010-2014) çıkarılmış, Stratejik Planda; Tarımsal Üretim ve Arz Güvenliği, Gıda Güvenilirliği, Bitki ve Hayvan Sağlığı, Kırsal Kalkınma ve Kurumsal Kapasite temel alanlar olarak belirlenmiştir. □

Not: Yukarıdaki yazı, Onuncu Kalkınma Planı (2014-2018)'nden alınmıştır.

